

עין משפט
גור מצוה

כמו:

דריכה. בפרק הזהב (לקמן דף נח.) גבי בני העיר ששלחו את שקליהן: **נדמי אצידה**. שמכרה לאחר שנטפל זה כמו שאמרו חכמים: **אצל מעות אצידה**. כגון שמאל מעות זכיס או שלש מטבעות עשוין כמגדלין: **בתנ"י אחס לשלשים יוס**. שמתעפשין כששוהים מלפותחן וכל ספרים שלהן היו עשוין ^(ט) בגליון: **גוללן**. מתחילתן לסופן שיכנס בהן האויר: **בסחלה**. מה שלא למד מפני שזריך להשהותו לפניו: **ולא יקרא אחר עמו**. לפי שזה מושך אללו וזה מושך אללו ונקרע: **שועסה ללרכה**. לשלוט בה אויר שלא תכלה ולא תאכלנה עש: **ללרכן**. שמתעפשים בקרקע

שזריך לתמן בקרקע כדאמרין לקמן^(י) שזו היא שמירתן ולפיכך משתמש בהם לפרקים: **אצל לא לשחקן**. לא ישתמש בהן זמן ארוך שישחקן אחי"ר בלע"ז: **לא יגע בןן**. זהב אינו מתעפש בדרך וחזוכים שמא ישביר: **שאיין דרכו ליעול**. דבר שגנאי הוא לו שאדם חשוב הוא ואין דרכו ליעול קופה שלו להכניסה מן החוץ לבית שמור לא יעול ופטור מהשבת אצידה דילפינן^(י) מוהתעלמות: **גב' ני בר חנו**. בצית פלוני

העושה תפילין מזויין לימכר ויחזור ויקנה מן הדמים: **גוללו**. בכל שנים עשר חדש פעם אחת: **אס בשנינו פסחו**. כולה מפרש לקמיה:

מאי אריא ספר. שהוא נוח להתקלקל בטשטוש וקריעה: **כאן שנה רבי**. במסקת גיטין (דף כט.) תנן השולח גט בדרך ישראל הרי זה משלחו ביד אחר ואם אמר לו טול חפץ פלוני הימנה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ולאמר ר"ל עלה כאן שנה רבי במשנה זו

למדנו רבי שקטס המשניות אין השואל כו' דבכולהו שייך למימר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: **מאי עבידסיה גביה**. קס"ד ללזכרו קאמר ולא לזורך ספר תורה דהא לזורך ספר תורה תנא ליה גוללו כל שנים עשר חדש להכי פרכין מאי עבידמיה דהאי גבי ספר תורה לקרות בו לזורך עמנו: **אס כשהוא גוללו**. להנאת ס"ת פתחו וקרא בו מותר: **חדש שלשים יוס**. לנזף (יחזקין פד.) צריך.

אימא אחד זה ואחד זה שלשים יוס. ומתני' נמי דקמני קורא בהן אחת לשלשים יוס ולא מפליג בין ישן לחדש ר"א בן יעקב היא: **בענין אחד**. [א] בפרשה אחת אין קורין: **בשני עניינים**. זה דקד זה זה דקד זה קורין בלל אחי לשמוטי שמדדי: **מי שיש לו גרדי אומן צציתו**. שילכו לו טלימות חדשות תמיד: **יער כסומו בכל יוס**. ולמדנו דרך ארץ דניעור קשה לה: **בחד**. באדם אחד אין ניעורו קורעה: שנים האוחזין בשני ראשים ומנערין ממתחין אותה יותר מדלי וקשה לה: **דעמרה**. [ב] קשה לה שנמתחת ונקרעת: **כסא דחרשין**. נוח לשמות כוס של מכשפות מכוס של מים פושרין. ואידי דלייירי

במילי דרבי יוחנן בהלכות דרך ארץ נקט הני שמעתא: **לויז**. רותח: **ציציא**. כל דבר שנותנין לתוך המשקה או עשבים או מזלין או עקרי בשמים קרי ציציא: **ורוצה לאצדק**. ללמדנו בא שלא ירגיל אדם צדק שהעושה חלה מאבד מהר הון רב: **כסנא רומיטא**. דמיהס יקרין וממהרין לכלות: **סרגמה**. להך שכירות דפועלים: ^(י) **בצורי**. בפועלים המנהיגים בשורי צעה"ב: **דנפיס**

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

בדרבה ^(א) דיאמר רבה נגנבו בלסמים מזויין אבדו שמטבעה ספינתו בים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ^(א) ביד רחבה הוה ליה הנהו זוזי דיתמי אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה מהו לאשתמושי בגוייהו א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון א"ל אביי ולאן אתמר עלה א"ר חלבו אמר רב הונא *לא שנו אלא

בדמי אבידה והאיל וטרח בה אבל מעות אבידה דלא טרח בהו לא והני כמעות אבידה דמו א"ל זיל לא שבקו לי דאשרי לך: **בתנ"י ימצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום** ואם אינו יודע לקרות גוללן אבל לא ילמוד בהן בתחלה ולא יקרא אחר עמו ימצא כסות מנערה אחד לשלשים יום וישוטחה לצרכה אבל לא לכבודו יכלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן הכלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו ^(ט) **ימצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול: גב' אמר שמואל יהמוצא תפילין בשוק שם דמיהן ומניהן לאלתר מתיב רבינא מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום** ואם אינו יודע לקרות גוללן גוללן אין שם דמיהן ומניהן לא אמר אביי תפילין בי בר חבו משכח שכיחי ספרים לא שכיחי ת"ר ^(א) **השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר פותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו אם בשבילו פתחו אסור סומכום** אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש: אמר מר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר מאי אריא ס"ת אפי' כל מילי נמי ^(א) דיאמר ר"ש בן לקיש כאן שנה רבי יאין השואל רשאי להשאיל יואין השוכר רשאי להשכיר ס"ת איצטריכא ליה מהו דתימא ^(א) ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה קמ"ל פותחו וקורא בו פשיטא ואלא למאי שייליה מיניה סיפא איצטריכא ליה ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו מאי עבידתיה גביה ותו אם בשבילו פתחו אסור הא אמרת פותחו וקורא בו הכי קאמר יאם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו מותר אם בשבילו פתחו אסור סומכום אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר ר' אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום: אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו: ורמינהו לא יקרא פרשה וישנה ולא יקרא בו פרשה ויתרגם ולא יפתח בו יותר מג' דפין ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד הא שנים קורין אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינים: מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום: למימרא דניעור מעלי לה והאמר רבי יוחנן מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו ינער כסותו בכל יום אמרי בכל יום קשי לה אחד לשלשים יום מעלי לה איבעית אימא לא קשיא יאה בחד והא בתרי איבעית אימא לא קשיא יבדא והא בחוטרא איבעית אימא לא קשיא יאה ברעמרא הא ברכיתנא יא"ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ולא אמרן אלא בכלי מתכות אבל בכלי חרש לית לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא צויין אבל דצויין לית לן בה ולא אמרן אלא דלא שדא ביה ציביא אבל שדא ביה ציביא לית לן בה: וא"ר יוחנן ימי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל ישב עמוהן ילבש ^(א) בכלי פשתן בכתנא רומיתא וישתמש בכלי זכוכית בזוגיתא חזירתא וישכור פועלים ואל ישב עמוהן תרגומא בתורי

חלה מאבד מהר הון רב: **כסנא רומיטא**. דמיהס יקרין וממהרין לכלות: **סרגמה**. להך שכירות דפועלים: ^(י) **בצורי**. בפועלים המנהיגים בשורי צעה"ב: **דנפיס**

ס"ת אצל חבירו דינו כרין המוצא ^(א) מנערה אחד לל' יום. וסוגיא לערה במאני דיתנא קשי להו ובמאני דעמרא בתרי אינשי או בחוטרא או בכל יומא קשי להו. אבל חד גברא ביומא חדא לל' יום מעלי להו. אמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין פי' נוח לו לאדם לשמות כוס שיש בו מיני כשפניות כדמתרגמינן מכשפה חרשא מלשותת כוס מים פושרין

ס"ת אצל חבירו דינו כרין המוצא ^(א) מנערה אחד לל' יום. וסוגיא לערה במאני דיתנא קשי להו ובמאני דעמרא בתרי אינשי או בחוטרא או בכל יומא קשי להו. אבל חד גברא ביומא חדא לל' יום מעלי להו. אמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין פי' נוח לו לאדם לשמות כוס שיש בו מיני כשפניות כדמתרגמינן מכשפה חרשא מלשותת כוס מים פושרין

(א) והוא בתוספתא דמסילתין ברפ"ג. (ב) נראה דדיבור וכן המפקיד ס"ת וקאי למפקיד ס"ת דר"ק. (ג) נראה דל"ל [מלא כסות].

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

דריכה. בפרק הזהב (לקמן דף נח.) גבי בני העיר ששלחו את שקליהן: **נדמי אצידה**. שמכרה לאחר שנטפל זה כמו שאמרו חכמים: **אצל מעות אצידה**. כגון שמאל מעות זכיס או שלש מטבעות עשוין כמגדלין: **בתנ"י אחס לשלשים יוס**. שמתעפשין כששוהים מלפותחן וכל ספרים שלהן היו עשוין ^(ט) בגליון: **גוללן**. מתחילתן לסופן שיכנס בהן האויר: **בסחלה**. מה שלא למד מפני שזריך להשהותו לפניו: **ולא יקרא אחר עמו**. לפי שזה מושך אללו וזה מושך אללו ונקרע: **שועסה ללרכה**. לשלוט בה אויר שלא תכלה ולא תאכלנה עש: **ללרכן**. שמתעפשים בקרקע שזריך לתמן בקרקע כדאמרין לקמן^(י) שזו היא שמירתן ולפיכך משתמש בהם לפרקים: **אצל לא לשחקן**. לא ישתמש בהן זמן ארוך שישחקן אחי"ר בלע"ז: **לא יגע בןן**. זהב אינו מתעפש בדרך וחזוכים שמא ישביר: **שאיין דרכו ליעול**. דבר שגנאי הוא לו שאדם חשוב הוא ואין דרכו ליעול קופה שלו להכניסה מן החוץ לבית שמור לא יעול ופטור מהשבת אצידה דילפינן^(י) מוהתעלמות: **גב' ני בר חנו**. בצית פלוני העושה תפילין מזויין לימכר ויחזור ויקנה מן הדמים: **גוללו**. בכל שנים עשר חדש פעם אחת: **אס בשנינו פסחו**. כולה מפרש לקמיה:

מאי אריא ספר. שהוא נוח להתקלקל בטשטוש וקריעה: **כאן שנה רבי**. במסקת גיטין (דף כט.) תנן השולח גט בדרך ישראל הרי זה משלחו ביד אחר ואם אמר לו טול חפץ פלוני הימנה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ולאמר ר"ל עלה כאן שנה רבי במשנה זו למדנו רבי שקטס המשניות אין השואל כו' דבכולהו שייך למימר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: **מאי עבידסיה גביה**. קס"ד ללזכרו קאמר ולא לזורך ספר תורה דהא לזורך ספר תורה תנא ליה גוללו כל שנים עשר חדש להכי פרכין מאי עבידמיה דהאי גבי ספר תורה לקרות בו לזורך עמנו: **אס כשהוא גוללו**. להנאת ס"ת פתחו וקרא בו מותר: **חדש שלשים יוס**. לנזף (יחזקין פד.) צריך.

אימא אחד זה ואחד זה שלשים יוס. ומתני' נמי דקמני קורא בהן אחת לשלשים יוס ולא מפליג בין ישן לחדש ר"א בן יעקב היא: **בענין אחד**. [א] בפרשה אחת אין קורין: **בשני עניינים**. זה דקד זה זה דקד זה קורין בלל אחי לשמוטי שמדדי: **מי שיש לו גרדי אומן צציתו**. שילכו לו טלימות חדשות תמיד: **יער כסומו בכל יוס**. ולמדנו דרך ארץ דניעור קשה לה: **בחד**. באדם אחד אין ניעורו קורעה: שנים האוחזין בשני ראשים ומנערין ממתחין אותה יותר מדלי וקשה לה: **דעמרה**. [ב] קשה לה שנמתחת ונקרעת: **כסא דחרשין**. נוח לשמות כוס של מכשפות מכוס של מים פושרין. ואידי דלייירי

במילי דרבי יוחנן בהלכות דרך ארץ נקט הני שמעתא: **לויז**. רותח: **ציציא**. כל דבר שנותנין לתוך המשקה או עשבים או מזלין או עקרי בשמים קרי ציציא: **ורוצה לאצדק**. ללמדנו בא שלא ירגיל אדם צדק שהעושה חלה מאבד מהר הון רב: **כסנא רומיטא**. דמיהס יקרין וממהרין לכלות: **סרגמה**. להך שכירות דפועלים: ^(י) **בצורי**. בפועלים המנהיגים בשורי צעה"ב: **דנפיס**

ס"ת אצל חבירו דינו כרין המוצא ^(א) מנערה אחד לל' יום. וסוגיא לערה במאני דיתנא קשי להו ובמאני דעמרא בתרי אינשי או בחוטרא או בכל יומא קשי להו. אבל חד גברא ביומא חדא לל' יום מעלי להו. אמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין פי' נוח לו לאדם לשמות כוס שיש בו מיני כשפניות כדמתרגמינן מכשפה חרשא מלשותת כוס מים פושרין

ס"ת אצל חבירו דינו כרין המוצא ^(א) מנערה אחד לל' יום. וסוגיא לערה במאני דיתנא קשי להו ובמאני דעמרא בתרי אינשי או בחוטרא או בכל יומא קשי להו. אבל חד גברא ביומא חדא לל' יום מעלי להו. אמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין פי' נוח לו לאדם לשמות כוס שיש בו מיני כשפניות כדמתרגמינן מכשפה חרשא מלשותת כוס מים פושרין

מסורת הש"ס

(א) לקמן מג. נח. (ב) שבושת ל: (ג) א. נמסכת סופרים פ"ה הל' טז. (ד) גיטין כט. (ה) [פסחים ד: בסויות יח: נח. (ו) חולין פד: (ז) [שם. (ח) נגיד שפתן כ"ל. (ט) [דף מב. (י) [למקנ ל. (יא) שייך לדף ל. (יב) [וע"פ מוס' שבת כ: ד"ה חנו].

הגהות הב"ח

(א) נב' בי רחבה הוא להו הנהו ובי' אתר לקמיה דרבי יוסף אמרו ליה ובי' אמר להו הכי אמר ובי' דאשרי לבי כ"ל ובי' ופאשריי גורם ביד רחבא ה"ל הנהו וזוי דתמי חתא הכל גשון יחד: (ב) רש"י ד"ה אחת ובי' היו עשוין בגלילה הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה בענין אחד כי. כיצד וכן פי' הרא"ש אצל הרמב"ם פי' להפך: [ב] שם ד"ה דעמרא קשה כי. כיצד אצל ר"ק ורמב"ם וע"פ פי' להפך:

מוסף רש"י

שאיין דרכו ליטול. אס היה שלו, הרי זה לא יטול. אינו מוזהר עליו בלא מכל להפעלם שנאמר והתעלמם. עשמים שאלה מתעלם (שבתות ל:). בר הבב. מוכר תפילין הוא (מגילה יח.). ניחא ליה לאינש דתיעביד מצוה בממוניה. שאין חקר ביה כלס (בבבורת נח. מכת"י). כסא דחרשין ולא כסא דפושרין. טוב לשמות כוס של מכשפות ולא לשמות כוס של מים פושרין. שרעים הם לנזף (יחזקין פד.). צריך. הרמית (שם). ציביא. שמי ששבים ופגלן (שם). מי שהניח לו אביו מעות. כלומר מי שלא טרח בממון וקל בעיניו לאצדק, וכו' איצידו (שם). ילבש בגדי פשתן. שכן יקרים ולפי דרכינו למדת שמשנה אלה מאבד ממון וזהר אדם ממש (שם). בכתנא רומיתא. יקר היה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

דשנאה ר' חייא אמרי ר' לא שנאה ר' חייא מנין ליה וזו שנויה במשנת ר' חייא ור' הושעיה הכי (ב) אין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר להשכיר ולא השואל רשאי להשכיר ולא השוכר רשאי להשאיל ולא זה המופקדין אצלו רשאי להפקיד אצל אחר אלא אם נתנו בעלים דשות לפיכך הוצרך ריש לקיש לפרש שגם זה שנאה ר' ואסקוה ואפי' ספר תורה דמצוה הוא לא ישאיל. (ג) פותחו וקורא בו כדי לעזור אבל לא ילמד בו. וכן המפקיד

קבר א מיי' פי"ג מהל' גולה ואבידה הל' יח סמוג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף כה: קבה ב מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף כ:

קבו ג מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף יח:

קבו ד ה מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף יט:

קבה ו מיי' שם פי"א הל' יג סמוג שם טוש"ע ח"מ סי' רסג סעיף א:

קבש ז ח מיי' שם פי"ג הל' יד סמוג שם טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף כה [נד אלכס כאן ובהלכות תפילין דף עה].

קל ט מיי' פי"א מהל' שכירות הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' שמג: קלא י מיי' פי" מהל' שאלה ופקדון הל' ד ופי"ג מהלכות אבדה הלכה יג סמוג עשין עד פח טוש"ע ח"מ סי' רלג סעיף כ:

קלב כ מיי' פי"א מהל' שכירות הלכה ד סמוג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' שמג:

קלג ל מיי' שם סמוג שם טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף ד:

קלד מ מיי' פי" מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמוג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רלג סעיף כ:

קלה נ ס מיי' פי"ג מהל' גולה ואבדה הלכה יא ופי"ג מהלכות שאלה ופקדון הל' ד סמוג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף יח ופי' רלג סעיף כה:

לעזי רש"י

אוצ"ר ואש"י^(א). שחוק (כאן כלי בית של מתחב).

רבינו חננאל

אמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט והני מילי בדמי אבידה כגון שבצא אבידה ומטפל בה הזמן שאמרו חכמים ואחר כך מוכרה בב"ד הוואיל וטרח בה שרו ליה לאישתמושי בהו והשכר לעצמו אבל מצא צורו ובתוכו מעות לא שרו ליה לאישתמושי בהו וכן וזוי דיתמי דהוו מופקדין גביה לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו מההוא מעשה דרחבה דפוריש בשמעתא דא וכובר פירשנוהו בפ' הכונס צאן לדירי ביאור יפה וכי כרב יוסף קיימא לן בהא דאמר שומר אבידה כשומר שכר הוא: **מתנ'** מצא ספרים קורא בהן אחד לל' יום וכו'. אמר שמואל המוצא תפילין שם דמיהן ומניהן מאי טעמא דהא בבי בר חבו שכיחי תפילין ואם בעינא ובני ויהבי ליה אבל

ספרים גוללן ומניהן אצלו עד שיבא בעליהן ויחגו סימנים ויקחום. ת"ר השואל ספר תורה מחבירו לא ישאילנו לאחרים. ומקשי' מאי אריא ספר תורה אפי' כל מילי נמי דהא אמר ר' שמעון בר לקיש פרק כל גט שנכתב הלכה ואם אמר לו טול לי ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר כאן שנה דאין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשכיר כיון דכל מתניתא

מסורת הש"ם

א) וְלָקַחְנָה עִנָּה מִלֵּוֹן פַּדִּי:
ב) בְּנִדְחָתָהּ כֹּה:
וּשְׂרָיָה:
ג) פִּסְחִים יוֹ:
וְעִשָּׂיָה:
ד) פִּי:
וְעִמְרֹן:
דָּבָר:
ה) שְׁמוֹנָה לְשָׁנוֹת עָלָיו כָּל:
כִּבְשֶׁה פִּי־א גִּדְלָה מִמֶּנּוּ:
והחֹסֶף פִּי כִּישׁ דָּף יו:
פִּירְשׁוּ כִּמוֹ נִגְדָּה לְגִלְמָה:
ז) שֶׁמֶ:
ח) שֶׁם:
פֶּרֶה פִּי־פִי:
ט) בְּרִכְיוֹתָיו:
סִתְהַדְרִין יח:
י) וְלָקַחְנָה לֵג.
סִתְהַדְרִין סד:
י"ע"ש,
יז) בְּסִיפָא:
יח) נִסְקִינָן,
יט) וְנִמְדַּבֵּר יעִי,
כ) וְנִדְרִים כָּבֵד,
כ"ג) וְנִשְׁא,
כ"ד) וְיִקְרָא כֹהֱ,
כ"ה) וְנִשְׁרָ:
כ"ו) הִשְׁעָה חֹסֶף לָקַחְנָה עִנָּה:
וּמוֹסִי מוֹלֵן פַּדִּי:
כ"ז) וְעִשָּׂי וְעִשָּׂה:
יח"ט) וְעִשָּׂה יִשְׁעָהּ,

תורה אור השלם

1 וְהָיָה הָעֵיזָר הַקָּרֶבֶה אֶל הַחֹלֶל לְקַלְקוֹתוֹ וְזָנִי הָעֵיזָר הָהוּא עֹגֶלֶת בְּקֶרֶךְ אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה בְּעַל:

דברים כא ג

2 לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹרֵר אֲחִיךָ אוֹ אֶת שִׁוֵּי נְדָחִים וְהִתְעַלְמֹת מִדָּם:
וְהָשִׁב מִתְּשִׁיבֵי לֵאמֹר:

דברים כב א

3 אֲפֹס בִּי לֹא יָדִיתָ בָּךְ אֲבִיזִין בִּי בְּרַךְ יְבָרְכֵךְ יְיָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ:
דברים טו ד

לעזי רש"י

קביל"טא [קביל"טא], יחד.

קריטר.

קריטר"ה [קופל"טא], צמד.

קריטר"ש, מנקטת.

מוסף רש"י

בתורי. יסבור פועלים ויטמור לכן שורים שלו לחזש וסס יכחשו השורים וקסנטס (לשון חכמה) כינרות ונכרמים והמלאכה לא תעלה לבלוש שאינן משחקן לנק (וחורין טז). אלא להא ליבא למשמע מינה. דודאי למני' לאו טול דוקא, אלא מלא מנייהו דוקא, או רישא או סיפא, ומנא חריץ אטו האוא ולא ירענין יי מנייהו דוקא דנגמר מניה (שבח קכא). לציבחה, מי שאל יאלכנו עש (פסחים כב). הכניסה לרבקה. עגלה ערופה, רבקה קופל"ט גלגל", שקושנין ארבע פרות צידה (שם כב). ורשה. תבואה עס מנחומה (שם). אשר לא עובד בה מכל מקום. דלע"ז דעגלמלא לא מתמר הכא אסור (שם). שכן עליה עוף. צפרה אלומה קאי, שפרח ומנ על גבה, לע"ז דכתיב לא עלה עליה עול, דמשמע עליה אפילו עליה בעגלמלא, ואי משום דכתיב עול, הא מרבינין ביה שאר עבודות במסכת סוטה (מו). אפילו הכי בזה עליה כשהי דלא ניחא ליה, והא היין להכניסה לרבקה ורשה (פסחים כב). עליה עליה זכר פסולה. דמיחא ליה והוא היין למנין ומדוש (שם). אי כתיב עובד, עובד משמע ממלא, עבד משמע בידים, ולע"ז דהאי בעגלה כתיב, מרוביותו ליענין מהדרי' מורה סוטה עול על במסכת סוטה (שם). היה בהן. שהיה

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

דנפיש פסידייהו. שרוב עבודת קרקעות שלהן בשורים היתה

אף חרישת הכרמים וצלידתם מנהיגים כלי המחרישה בעגלה בין שורות הכרם עם הצולרים ונותנין שם העגנים לפיכך אם אין

הבעלים עליהם יש הפסד גדול שאין דרך הפועלים לחוס על

בתורי דנפיש פסידייהו: שומחה לצורכה

אבל לא לכבודו וכו'. איבעיא להו לצורכו ולצורכה מאי ת"ש שומחה לצורכה לצורכה אין א"הא לצורכו ולצורכה לא אימא סיפא אבל לא לכבודו לכבודו הוא דלא הא לצורכה ולצורכו שפיר דמי אלא מהא ליבא למשמע מינה ת"ש א לא ישמחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגור לצרכו אבל ישמחנה על גבי מטה ועל גבי מגור לצרכה נודמנו לו אורחים לא ישמחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגור בין לצורכו בין לצורכה שאני התם דמוקלא קלי לה אי משום עינא אי משום גנבי תא שמע

הכניסה לרבקה ורשה כשירה בשביל שתינק ותדוש פסולה והא הכא דלצורכו ולצורכה הוא וקתני פסולה שאני התם דאמר קרא י'אשר לא עובד בה מ"מ אי הכי אפילו רישא נמי הא לא דמיא אלא להא י'דתני ג'שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה מאי טעמא כדרב פפא דאמר רב פפא אי כתיב עובד וקרינן עובד הוה אמינא אפילו ממילא ואי כתיב עבד וקרינן עבד הוה אמינא עד דעבד בה איהו השתא דכתיב עבד וקרינן עובד בעינן עובד דומיא דעבד י'מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה: כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן וכו': ת"ר י'המוצא כלי עץ משתמש בהן בשביל שלא ירקבו וכלי נחושת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור מפני שמשחיקין וכלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן מגריפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו כדרך שאמרו באבירה כך אמרו בפקדון פקדון מאי עבדתיה גביה אמר רב אדא בר חמא אמר רב ששת בפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים: מוצא שק או קופה [ובל דבר] שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול: מנהני מילי דת"ר

והתעלמת פעמים שאתה מתעלם הא כיצד יהיה בהן והיא בבית הקברות או שהיה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת מהם לבאי איצטרך קרא אילימא לבהן והיא בבית הקברות פשיטא האי עשה והאי לא תעשה ועשה יולא אתי עשה ודחי את לא תעשה וחבירו מדרב יהודה אמר רב נפקא

לית ליה עלה עליה זכר פסולה ולמאי דפרישית אחי שפיר אי נמי סבר כר"י דאמר דוקא העלה עליה זכר אצל ענה מאיליו כשירה וה"ר יתחק מסימפון פירש דלא פליגי צפרה עגמה אלא צתה וטעמא דרצנן דפסולה כדרשנין בספרי ויקחו אליך פרה צעין שמהא צשעת לקיחה פרה ור"א לית ליה ההיא דרשה וה"ה דמאן פליגי בלקחו פרה קטנה וא"ת העושה מלאכה צפרת טחאת דאמר צפ' הכונס (ב"ק דף טו. וס) דחייב צדיני שמים אמאי מיפסלא הא ודאי לא ניחא להו לצעלים וי"ל כגון שהיה שותף אי נמי לא צעין ניחומא דבעלים רק ניחומא דעושה מלאכה וא"ת צפרק אינן מעמידין (ע"ז דף כג). דפוסל ר"א פרה הניקחת מן הנכרים דחייב לרביעיה ודייק ש"מ קדשי מוצח היא דאי קדשי צדק הציג היא אמאי פסולה משום רביעה לימא דפסולה משום עול וי"ל דמשמע ליה דלאו מטעם עול פוסל דקתני בסיפא וכן היה ר"א פוסל צשאר קרצנות לכן קאמר דקדשי מוצח היא דממעטינן נרבע מקרא דמן הבהמה: [נוע"ע חוס' ע"ז כג: ד"ה ש"מ]: **הא אין עשה דוחה לא תעשה ועשה**. וא"ת דצפ"צ דינמות (דף כה). וצפ' כ"ג (סנהדרין דף יט). לא חשיב אלמנה לכהן גדול אלא לא תעשה גרידא ואמאי והא איכא עשה דקדושים יהיו וי"ל דלא קאי עשה דקדושים יהיו אלא אמאי דכתיב צהיהא פרשה וא"ת והא כי אמרינן דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה

בבא מציעא

ל.

בתורי דנפיש פסידייהו. ר"ח גרס בתורי פירוש פועלים שמוליכים השורים לחרישה ואין מעמיקין המחרישה שלשה טפחים ואין הזרע נקלט היטב:

לצורכו ולצורכה מאי. דוקא צשיטות כסות מציעא ליה וכל דדמי ליה דשמחא יניחנה שטוחה יותר מכדי צורכה עד שיתקלקל אצל כספר אמרינן דקורא צנן אף ע"ג דלצורכו הוא כמו צורכה ולא גזרינן דליכא למיחש למידי כיון שקצעו לו זמן אחד לשלשים יום או אחד ליי"צ חדש ולא ילמוד צו בתחלה גס לא יקרא וישנה וכלי נחשת דמינא לקמן דמשתמש אפי' בחמין וכלי כסף צנזון אפי' לצורכו מותר כיון שעל ידי אותו תשמיש אינו יכול לצא ליד קלקול ומדע דאי דוקא לצורך הכלי מאי פריך פקדון מאי עצידידון גביה כיון שהוא שומר יש לו לעיין שלא יתקלקל לע"פ שהבעלים אינם אומרים לו להשתמש:

הכניסה לרבקה ורשה. במסכת' (דפרה) ט תני לה גבי

פרה אדומה: **בשביל שתינק** ותדוש פסולה. ובסיפא (דמוקפת) ט קתני לצורכו פסולה לצורכה כשירה ולכן פריך אלמא לצורכו ולצורכה חשיב כמו צורכו ואסור ומשיי דהתם דאורייתא פסולה כמו בל עלי' זכר דפסולה מדרצ פפא וא"ת ואמאי מיימי היא דשכן עליה עוף ואי משום דרב פפא אמר למלמיה עלה אמאי לא אמר אהך דהכניסה לרבק' וי"ל משום דצרימא היא אצל הן דשכן עליה עוף היא תמתינן:

אף עובד דניחא ליה. וא"ת וצפרה אדומה מנלן דבעינן דניחא ליה דצשלמא למאן דיליף (סוטה דף מו). עבודות צפרה מג"ש דעול עול ניחא אלא למאן דלית ליה ג"ש ומשכח עבודות צפרה גופיה מנלן דבעינן דניחא ליה וי"ל דמיון דשיון צפסול עול ועבודות גס לענין דניחא ליה יש להשוותן וא"ת ועלה עליה זכר אמאי פסולה הא ודאי לא ניחא ליה להפסיל פרה שדמיה יקרים צשציל דצר מועט וי"ל דאם היתה כשירה הוה ניחא ליה ולכן אין להכשיר וא"ת הכניסה לרבקה ורשה אמאי כשירה מאי שנא מעלה עליה זכר דפסולה וי"ל דהתם לא ניחא ליה דציסמה שאינו מרויח כ"כ דכלאו הכי נדושת התצוזה וא"ת אי לא ידע צשעת עליית הזכר אמאי פסולה מאי שנא מהכשר דאמרינן לעיל דאמר דלא מיפסלא אלא כשידע צשעת עלייתו א"ש ואמי נמי שפיר הא דתנן (פרה פ"ב מ"א) פרה מעוברת ר"א מכשיר וקשה וכי

לית ולא עשו לפנים משורת הדין. ת"ר והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כיצד זקן ואינה לפי כבודו אבל כהן והיא בבית הקברות לא צריכא מאי טעמא דהא כהן מוזהר בטומאה עשה ולא תעשה עשה שנאמר וקדשתו קדושים יהיו לאלהיהם לא תעשה שנאמר לנפש לא יטמא בעמיו והשבת אבירה עשה היא שנאמר השב תשיבם לאחי' ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ורשה וחובל יירושלם אלא מפני שהעמידו דבריהם על דין

ה"מ

עין משפט ונר מצוה

קלָו א מיי פ"יג מהל' גוילה ואבדה הל' יא סמנ עשין עד טו"ע ח"מ ס' רסו עשין יח: קלָו ב ג ד מיי פ"י מהל' דוחה הל' ג ופ"א מהל' פרה אלומה הלכה ז סמנ עשין עח הלל:

קלָו ה ו ז ח מיי פ"יג מהל' גוילה ואבדה הלכה יב סמנ עשין עד טו"ע ח"מ ס' רסו עשין יח:

קלָו ט י מיי שם הל' יב ופ"י מהלכות שאלה ופקדון הלכה ד סמנ שם טו"ע ח"מ ס' רלצ עשף כא כב:

קָב ב מיי פ"י"א מהל' גוילה ואבדה הל' יח סמנ עשין עד טו"ע ח"מ ס' רעב עשף צ:

קבא ז מיי שם הלכה יג סמנ שם טו"ע ח"מ ס' רסג עשף א:

קבב ז מיי שם פ"ב הלכה א סמנ שם טו"ע ח"מ ס' רסד עשף יא:

קבג ג מיי פ"א שם הלכה יח ופ"י מהלכות מירוח הל' טו:

רבינו חננאל

שלא הוחמו כל צרכן כי קשיין הן לגוף מאד והוא שרוחמו בכלי מתכות. ויש אומרי' פושרין הן הלחשיין ושאר שמעתתא דר' יוחנן פירשונם בפ' כיסוי הדם. ושוטחה לצורכה אבל לא לכבודו וכי"ש לא ישמחנה לא על גבי מטה ועל גבי מגור לצרכו ולא איפשיטה. פי' לרבקה לפטמה מלשון עגלי מרבק. ח"ש הכניס לגלגלה לרבקה ובהליכתה דשה ברגליה בחבואה שבגורן כשירה בשביל שתינק משירי אמו ותדוש פסולה ופשוטה היא. ח"ש מהא דתנן במסכת פרה שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה והא עליית עליה זכר לצרכו ולצרכה היא וקתני פסולה. ודחי רב פפא ואמר כל מלאת וניחא ליה אצי"ג שלא עשאה בידים מעשיו הן ודייק מדרכתב עבד וקרינן עובד: מוצא כלי משתמש בהן שלא יוקבד כלי נחשת משתמש בהן בחמין מוצא כלי עץ משתמש בהן ח"ש יוקבד כלי נחשת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור. כלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן. מגרפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמשחירן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו כדרך שאמרו באבירה כך אמרו בפיקדון שהלכו בעליו למדינת הים. מוצא שק או קופה שחייב דרכי ליטול הרי זה לא יטול אלא אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין כו' וישמעאל. פי' חפכא דאופי' חבילה של חריות של דקל. פי' וקא מתחבא יגע וחזית משאו לארץ כדי לייפוש. לא חוביב יירושלם אלא מפני שהעמידו דבריהם על דין

^[1] אלא צתה וטעמא דרצנן דפסולה כדרשנין בספרי ויקחו אליך פרה צעין שמהא צשעת לקיחה פרה ור"א לית ליה ההיא דרשה וה"ה דמאן פליגי בלקחו פרה קטנה וא"ת העושה מלאכה צפרת טחאת דאמר צפ' הכונס (ב"ק דף טו. וס) דחייב צדיני שמים אמאי מיפסלא הא ודאי לא ניחא להו לצעלים וי"ל כגון שהיה שותף אי נמי לא צעין ניחומא דבעלים רק ניחומא דעושה מלאכה וא"ת צפרק אינן מעמידין (ע"ז דף כג). דפוסל ר"א פרה הניקחת מן הנכרים דחייב לרביעיה ודייק ש"מ קדשי מוצח היא דאי קדשי צדק הציג היא אמאי פסולה משום רביעה לימא דפסולה משום עול וי"ל דמשמע ליה דלאו מטעם עול פוסל דקתני בסיפא וכן היה ר"א פוסל צשאר קרצנות לכן קאמר דקדשי מוצח היא דממעטינן נרבע מקרא דמן הבהמה: [נוע"ע חוס' ע"ז כג: ד"ה ש"מ]: הא אין עשה דוחה לא תעשה ועשה
. וא"ת דצפ"צ דינמות (דף כה). וצפ' כ"ג (סנהדרין דף יט). לא חשיב אלמנה לכהן גדול אלא לא תעשה גרידא ואמאי והא איכא עשה דקדושים יהיו וי"ל דלא קאי עשה דקדושים יהיו אלא אמאי דכתיב צהיהא פרשה וא"ת והא כי אמרינן דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה

^[2] והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כיצד זקן ואינה לפי כבודו. ש"ס היתה שלו לא היה מחזיר (סנהדרין מ"א) אין האבדה טובה לפי כבודו להשיבה (ברכות יט). או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו. דמי בעול מלאכתו לדרוך אחריה יתירם על דמי האבדה ולא ילוצה בעלים להשיב לו יותר ממה שמשיב להם וגמלא הוא מפסיד (שם) כגון נוקב מרגליות ש"ס ילך ויחזירנה יפסיד בעגלמנו יותר מדמיה (סנהדרין יח).

עין משפט
גור מצוה

ל:

קבוצה או **ב** מיי' פירא מהל' גוילה ואבדוה הל' (ג) יד סמג עשין עד טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף ב':

קבוצה ג מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף א':

קבוצה ד מיי' פירא מהל' רואת הל' ד סמג עשין פא טוש"ע ח"מ ס' רעג סעיף ג':

קבוצה ה מיי' פירא מהל' מרים הלכה טו טוש"ע ח"מ ס' רעג סעיף ה':

קבוצה ו מיי' פירא מהל' אבדוה הלכה ח ופירא מהל' רואת הל' ד סמג עשין עד פא טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף ג וס' רעג סעיף ג':

ז [נמי] פירא מהל' אצל הל' אן]:

קבוצה ח מיי' פירא מהל' אבילות הלכה ד סמג עשין ב טוש"ע ייד ס' שלח סעיף ב':

קבוצה ט מיי' פטור מהל' אבדוה הל' ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף ג וס' רעג סעיף א':

קבוצה י מיי' שם פירא הל' יד סמג שם טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף ב': **קבוצה** כ ל מ מיי' שם פירא הל' ד סמג שם טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף ג סמג שם הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ ס' רסג סעיף א':

רבינו הגנאל

שלו מרובה משל חבריו שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם. אמר רבא כל שבשלו מחזיר בשל חבריו נמי מחזיר כל שבשלו פורק וטוען בשל חבריו נמי פורק וטוען. אבוי שקל קלא פתק בהני עיזי דהווי קיימי. אמר ליה רבא איחייבת בהו קום אהדיניהו. וכן אמר רב הכישה נתחייב בה. דרכו להנהיג בחמור או למשוך בגמל בשדה ואין דרכו בעיר ועלתה בתוקי: **מתני'** איזהו אבידה מצא חמור וכו' אוקמה רב יהודה למתני' הכי קאמר איזהו היא כלל אבידה שחייב להחזירה מצא חמור וכליו הפוכין פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה וחייב להחזיר. תניא נמי הכי. דרך בלשון יון נקראה

ה"מ לא תעשה ועשה השוה בכל אצל האי דאינו שוה בכל דמי כדמוכח פרק שני מזריץ (מיר דף נח:). דלמי עשה דמלורע ודמי לאו ועשה דכהניס וכן ק' לקמן (לג). יכול אמר לו אצוי הטמא כו' ופריך תיפוק ליה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה הא גצי כהניס שאינו שוה בכל דמי וי"ל דעשה דמלורע שאני דחמיר משום הגדול השלום כדאמר צפ' שילוח הקן (חולין דף קמא). ט' דעשה דמלורע הוי דמי לאו ועשה דשילוח הקן אי לאו יתורא דשלח תשלח אצל עשה דעלמא לא דמי לאו ועשה אפילו אינו שוה בכל וזה המירון לא יתיישב למאן דשרי מלורע צימי חלוטו בתשמיש המטה פ"ק דמועד קטן (דף ז:). ולדידיה יש לומר דהכא סמין על וכו' מי דחין אסורא מקמי ממונה ולקמן נמי עדיפא משני דהוה דמי אפילו לאו ועשה אי לאו קרא אפי' אי בעלמא לא דמי וצפ"ב דיבמות (דף כא). דאמר גצי פלוגתא דר' יוחנן ור"א צביאת כ"ג צאלמנה מן הנישואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה וי"ל דחשיב שוה בכל כיון שהאלמנה עשתה איסור כמו הכהן דאקרי ציה לא יקח לא יקחו אע"ג דאין שוה בכל אלא ככהניס אצל ההיא דגילות זקן שאינו שוה צנשים נדמי מקמי עשה דמלורע:

אלא לזקן ואינו צפי כבודו. וא"ת תיפוק ליה מולאחותו דכבוד הצריות דוחה מילת צנו ושמיטת פסחו וי"ל כבוד הצריות דמת מלוא חמיר טפי שמוטל צדיוון פן יסריח או יאכלוהו כלבים אע"ג דצפ' מי שמתו (נדרים דף כ. ושם ד"ה שצ) מוכח דאי הוה כלאים שצ ואל תעשה היה נדחה מפני כבוד הצריות היינו משום דערום הוי גנות וציוון גדול כדאמר (יבמות דף סג:). אין לך משוקץ יותר מלמותו שהוא מהלך ערום ומהכא לא ידעי' דדמי אלא ממונה אצל איסורא כמו פסח ומילה וגם כרת לא: ונז' מוס' שזעזות ל: ד"ה אצלן: **אפקררה**. שלא יכשלו בני אדם צלל תגזול וא"ת הא אמר צפ' אין צין המודר (נדרים דף מה:). אין הפקר אלא צפני שלשה וי"ל דהכא נמי הוו שלשה אי נמי דלוריייתא צלל שלשה נמי הוי הפקר והא דאמר שלהי פ"ק דשבת (דף יח: ושם ד"ה דמפקר) גיגית נר וקדירה אפקורי מפקר להו אע"ג דליכא שלשה הם אפן סהדי דמפקר להו צלצו שלא יעשה איסור שציתת כלים: **לא** חרבה בו'. ואם תאמר דציומא (דף ט:). אמר מפני שנאח חסם וי"ל דהא והא גרמא:

איזוהי אבידה. שיצין שאין הצעלים יודעין שהיא שם: קורדוס

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

לא יהיה בך אביון. לא תביא עמך ליד עניות: **הגישה**. זה שאינו לפי כבודו אם הכישה הכאה אחת להשיצה נתחייב בה להחזרה הואיל והתחיל: **קלא**. מרט"א צלע"ז: **דרכו להחזיר צדדה**. שאין שם רואים כל כך ואינו צוש: **ואין דרכו צעיר**. שהוא צוש משכיניו והוא מלא צדדה: **מהו**.

לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם אלא לזקן ואינו לפי כבודו א' אמר רבה א"הבישה חייב בה אבוי הוה יתיב קמיה דרבה חזא להנך עיזי דקיימו שקל קלא ושדא בהו א"ל איחייבת בהו קום אהדריניהו יאיבעיא להו דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר מהו מי אמרינן השבה מעליא בעינן וכיון דלאו דרכיה להחזיר בעיר לא לחייב או דלמא בשדה מיהת הוא דאיחייב ליה וכיון דאיחייב ליה בשדה איחייב ליה בעיר תיקו אמר רבא יכל שבשלו מחזיר בשל חבריו נמי מחזיר יוכל שבשלו פורק וטוען בשל חבריו נמי פורק וטוען רבי ישמעאל ברבי יוסי הוה קאזיל באורחא פגע ביה ההוא גברא הוה דרי פתכא דאופי אותביניהו וקא מיתפח א"ל דלי לי אמר ליה כמה שוין א"ל פלגא דוזוא יתיב ליה פלגא דוזוא ואפקרה הדר זכה בהו הדר יתיב ליה פלגא דוזוא ואפקרה חזייה דהוה קא בעי למיהדר למזכיה בהו א"ל לכולי עלמא אפקרנהו ולך לא אפקרנהו ומי הוי הפקר כי האי גונא והתנן ב"ש"א הפקר לעניים הפקר וב"ה אומרים יאינו הפקר עד שיהא הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה אלא רבי ישמעאל ברבי יוסי לכולי עלמא אפקריניהו ובמלתא בעלמא הוא דאוקמיה והא רבי ישמעאל ברבי יוסי זקן ואינו לפי כבודו הוה ר' ישמעאל ברבי יוסי א' לפנים משורת הדין הוא דעבד ד'דתני רב יוסף י'הודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים [א' א] (אשר) ילכו זה ביקור חולים בה זו קבורה ואת המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין: אמר מר [ב] (אשר) ילכו זה ביקור חולים י'היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא ילבן גילו דאמר מר י'בן גילו נוטל אחד מוששים בחליו ואפי' הכי מבעי ליה למיזל לגביה בה זו קבורה היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא לזקן ואינו לפי כבודו אשר יעשון זו לפנים משורת הדין דאמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה אלא דיני דמגזיתא לדיינו אלא אימא א'שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין: **מתני'** אי זו היא אבידה הפוכין פרה רצה בין הכרמים רועין בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה ה'החזירה וברחה החזירה וברחה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב להחזירה שנאמר א'השב תשיבם יהיה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נתן לו א' שכרו כפועל א'אם יש שם בית דין מתנה בפני ב"ד לאם אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם: **גמ'** אטו כל הגי דאמרינן לאו אבידה הוו אמר רב יהודה הכי קאמר אי זו היא אבידה ולא מיחייב בה חמור וכליו הפוכים פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה ומיחייב בה א'ולעולם אמר רב יהודה אמר רב עד שלשה ימים היכי דמי

לא יחיה בך אביון. לא תביא עמך ליד עניות: **הגישה**. זה שאינו לפי כבודו אם הכישה הכאה אחת להשיצה נתחייב בה להחזרה הואיל והתחיל: **קלא**. מרט"א צלע"ז: **דרכו להחזיר צדדה**. שאין שם רואים כל כך ואינו צוש: **ואין דרכו צעיר**. שהוא צוש משכיניו והוא מלא צדדה: **מהו**. שיתחייב להשיצה: **לא מתייבב**. להתחיל צהצתמה צדדה: **וכיון דאיחייב**. שהיוזה ממקומה חייב אף צעיר: **פורק וטוען**. פורק משא מן החמור וטוען עליו דכתיב עוזב תעוזב א' הקס תקיס א': **פסגא דאופי**. משאיו של עלים: **וקא מיספתא**. עומד לפוש: **דלי לי**. הטעניני: **הדר וזה צנו**. חזר האיש ההוא והחזיק בהן מן ההפקר: **הפקר לעניים הוי הפקר**. אע"ג שלא הפקירו אלא לעניים הוי הפקר למפטר מן המעשר: **זה ציוס חייסם**. א' ללמוד להם אומנות להתפרנס צו. חוקות צו. חוקות א' ופורות כמיצי צרישיה דקרא: א' דיני דמגזיתא לידיינו. בתמיה. דמגזיתא גוזאלי הדנין ציסורים ובחזקה וחזירו צצבא קמא (דף קי:). **דדייני צגזומא: מתני'** איזו היא אבידה. צגמרלא מפרש: אין זו אבידה. ואינו חייב להחזיר שמדעת הנימוס שם: **לאם צין הכרמים**. דמסתקבא: **לא יאמר לו סן לי פלע**. שצטלמי ממלאכמי א' שיאמר לו אם עשית מלאכתך היית מרצה טורח עכשו לפי מה שטרחת טול: **כפועל**. צגמרלא מפרש: **אם יש שם ציוס דין**. אם נוח לו לטרוח יותר כדי להרצות שכר ואינו חפץ ליצטל ממלאכתו מה יעשה אם יש שם שלשה בני אדם יתנה צפניהם ויאמר ראו שאני משתכר כך וכך ואי אפשי ליצטל ליתול שכר מועט אני אשיב אם תאמרו שאטול שכר משלם: **גמ'** כלל סתם אבידה שמוכחת שהיא שם שלח מדעת צעלים: **ולעולם**. בתמיה. וכי אף אם ימאלאנה שם לעולם נאמר מדעת היא וכי דרך שלא להכניס: **צקדמוסא**. לפני עלות השחר: **תשפסא**. תשפסא ערצית: אסרטיא

מסורת הש"ס

א) צ"ב פס"ג ב) פאה פ"ו [מ"א עדות פ"ד מ"ג], א) [לעיל כד: וס"ז], ד) צ"ק טז:, ט) [מיתת אשר מיתרן], ו) [נדרים לו: ע"ש], ו) [לקמן פס"ג], ח) [ע"י מוס' לקמן לא: ד"ה אס:], ט) [ע"י מוס' לעיל כד: ד"ה ומה], י) פ"י או כחשכתא. רש"ל, ט) [שמות כג:], י) [נדרים כג:], יא) ובהגזל דף ק. פ"ש"י תלמוד מורה ע"ש פ"י, י) פ"א שזה אומר כו'. רש"ל, ט) [לקמן לא:], ט) צ"ל דעשה דמלורע דוחה עשה דשילוח הקן אי לאו כו'. ועיין רש"ל,

תורה אור השלם

1 והחזירה אתהם את החוקים ואת התורות והודעת להם את הדרך לכתוב בה ואת המעשה אשר יעשון: שמות יח כ

2 לא תראה את שור אוךך או את שני נדחים ודתעלמות מהם חשב תשיבם לאדריך: דברים כב א

הגהות הב"ח

א) גמ' צמשה שכרו כפועל ג"כ ע"ל בדף ס"ח: ב) רש"י ד"ה זה בית וכו' ומורות ג"כ ובצ"ק דף ק' פרש"י דהוא ת"ת וז"ע:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה יריני. עניון ענין מניסקא הגירסא כאן דיני דמניסקא ופי' דדנין צנקות:

הגהות הגר"א

[א] [ב] גמ' אשכ. רשום קו עליו למחקי:

לעזי רש"י

מרט"א [מוט"א]. ריב אומרו.

מוסף רש"י

לא יחיה בך אביון. סוהר מן עניות (דקטון לג). סוהר צענמן שלא מצא ליד עניות (סנהדרין סד:). זה בית חייהם. תלמוד מורה [ב"ק ק.]. לבן גילו. כחור כמותו או זקן חלקן (נדרים לו:).